

баптистов, 1989. – 619 с.

6. Колодний А. Українське релігієзнавство. Українська Асоціація релігієзнавців, Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г. С. Сковороди НАНУ, Академічне релігієзнавство України (колективна монографія), 2006. – 122 с.

7. Любашенко В. І. Історія протестантизму в Україні. Курс лекцій. – Львів : Просвіта, 1995. – 346 с.

8. Люцер В. Эрвин. Крест Гитлера. – Киев : Найд, 2005. – 267 с.

9. Митрохин Л. М. Баптизм. – М. : Издательство политической литературы, 1974. – 265 с.

10. Решетников Ю., Санников С. Обзор истории Евангельско-баптистского братства в Украине. – Одесса : “Богомыслие”, 2000. – 345 с.

11. Савин А. Евангельские церкви в советском государстве между двумя мировыми войнами. – Новосибирск: Институт истории СО РАН. Материалы международной научно-практической конференции: 105 лет легализации русского баптизма, 5-7 апреля 2011 г. – С. 131-134.

12. Савинский С. Н. История евангельских христиан-баптистов Украины, России, Белоруссии (1867-1917). – С-П. : “Библия для всех”, 1999. – 423 с.

13. Санников С. В. Огляд історії християнства. Навч. посібник. – К. : Світ знань, 2007. – 1000 с.

14. Санников С. В. Текст лекцій к курсу “История и богословие евангельских христиан-баптистов (ЕХБ). [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.moscowseminary.org/sannikov/textlekcij.htm>

15. Черенков М. Баптизм без кавычек. Очерки и материалы к дискуссии о будущем евангельских церквей. – Черкассы : Коллоквиум, 2012. – 275 с.

16. Шаптала М. Как это было. – Черкассы : “Смирна”, 2011. – 164 с.

References

1. Vins G.P. Evangelie v uzah. – K. : IPP “Kompas”, 1994. – 253 s.

2. Gaponjuk L.A., Pyrozshko M.O., Chajka V.G. Jevangel's'kyj ruh na Volyni. V dokumentah i v doljah ludej. – Luc'k : HM “Ukrai'ns'ka misija blagovistja”, 2009. – 447 s.

3. Garadzha Pavel. Prigovorennyje k zhizni. Hristianskaja gazeta № 06 2012, 2 s.

4. Golovashhenko S.I. Istorija evangel'sko-baptistskogo dvizhenija v Ukraine. – Odessa : “Bogomyслиe”, 1998. – 277 s.

5. Istorija evangel'skih hristian-baptistov v SSSR. – Moskva : Izdanie Vsesojuznogo Soveta evangel'skih hristian-baptistov, 1989. – 619 s.

6. Kolodnyj A. Ukrai'ns'ke religijeznavstvo. Ukrai'ns'ka Asociacija religijeznavciv, Viddilennja religijeznavstva Instytutu filosofii' imeni G.S. Skovorody NANU, Akademichne religijeznavstvo Ukrai'ny (kolektyvna monografija), 2006. – 122 s.

7. Ljubashhenko V.I. Istorija protestantyzmu v Ukrai'ni. Kurs lekcij. – L'viv : Prosvita, 1995. – 346 s.

8. Ljucer V. Jervin. Krest Gitlera. – Kiev: Nard, 2005. – 267 s.

9. Mitrohin L.M. Baptizm. – M. : Izdatel'stvo politicheskoy literatury, 1974. – 265 s.

10. Reshetnikov Ju., Sannikov S. Obzor istorii Evangel'sko-baptistskogo bratstva v Ukraine. – Odessa : “Bogomyслиe”, 2000. – 345 s.

11. Savin A. Evangel'skie cerkvi v sovetskom gosudarstve mezhdju dvumja mirovymi vojnami. – Novosibirsk: Institut istorii SO RAN. Materialy mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii: 105 let legalizacii russkogo baptizma, 5-7 aprelja 2011 g. – S. 131-134.

12. Savinskij S.N. Istorija evangel'skih hristian-baptistov Ukrainy, Rossii, Belorussii (1867-1917). – S-P.: “Biblija dlja vseh”, 1999. – 423 s.

13. Sannikov S.V. Ogljad istorii' hrystijanstva. Navch. posibnyk. – K. : Svit znan', 2007. – 1000 s.

14. Sannikov S.V. Tekst lekcij k kursu “Istorija i bogoslovie evangel'skih hristian-baptistov (EHB). [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.moscowseminary.org/sannikov/textlekcij.htm>

15. Cherenkov M. Baptizm bez kavyчек. Oчерki i materialy k diskussii o budushhem evangel'skih cerkvej. – Cherkassy : Kollokvium, 2012. – 275 s.

16. Shaptala M. Kak jeto bylo. – Cherkassy : “Sмирna”, 2011. – 164 s.

Kravets A. P., Lecturer, Department of Indo-European languages, National University “Ostrog Academy” (Ukraine, Ostrog), kravetsaleksander@gmail.com

Relations of the state and the church in Ukraine in the 1920-1930s on the example of Baptist communities

This article analyzes relations of the state and the church in Ukraine in the 1920-1930s on the example of Baptist communities and indicates the reasons and consequences of Protestants' persecution and repressions by Bolshevik authority.

Keywords: state and church relations, Baptist church, Protestantism, Bolshevism.

Кравец А. П., преподаватель кафедры индоевропейских языков, Национальный университет “Острожская академия” (Украина, Острог), kravetsaleksander@gmail.com

Государственно-церковные отношения в Украине в 20-30 гг. XX ст.: опыт баптистских общин

Проанализированы государственно-церковные отношения в Украине в 20-30 гг. XX ст. на опыте баптистских общин, указаны причины и следствия гонений и репрессий протестантов со стороны большевистской власти.

Ключевые слова: государственно-церковные отношения, протестантизм, баптистская церковь, большевизм.

* * *

УДК 281.96+[316.423.3]

Ліннік Ю. В.
аспірант,

Рівненський державний гуманітарний університет
(Україна, Рівне), future.of.ukraine87@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗИЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПРАВОСЛАВНИХ ЦЕРКОВ У ПРОТЕСТНОМУ РУСІ (2013-2014 РР.)

Розглянуто особливості позиції українських православних церков у протестному русі в 2013-2014 рр. в Україні. Стаття є спробою дослідження релігійного чинника під час протестного руху. Велика увага приділяється круглим столами, в яких розглядалися питання місця і ролі православної церкви на Майдані, як вона буде діяти за умови побудови оновленого суспільства, заснованого на християнських цінностях. Основним завданням статті є аналіз позицій православних церков під час подій на Майдані у 2013-2014 рр. Головними методами дослідження статті стали спостереження за перебігом протестного руху, аналіз ЗМІ, електронних ресурсів щодо теми дослідження. Вивчення позицій православних церков дозволяє говорити про те, що вони закликали опозицію і владу сісти за стіл переговорів. Взяття православної церкви на себе роль третьої сторони в зустрічі влади з опозицією, це раз доводить, що вона всіма методами намагалася, щоб суб'єкти конфлікту, досягли компромісу, і як наслідок – припинення протистояння і зупинка кризи в Україні. Об'єднання українських православних церков має стати справою найближчого майбутнього, сприятиме подальшій консолідації української релігійної спільноти та гармонізації суспільно-політичної ситуації. Діалог між православними церквами, спрямований на об'єднання в одну помісну православну церкву, повинен відбуватися без втручання політичних сил на основі канонічних правил. Перед українськими православними церквами та релігійними громадами сьогодні стоїть складне завдання – по-новому інтегруватися в оновлене суспільне середовище, що забезпечить їм підтримку своїх вірних, повагу – інших, розуміння з боку представників громадянського суспільства як в Україні, так і за її межами.

Ключові слова: церква, православ'я, держава, Майдан, протестний рух.

Події, які відбувалися в Україні в 2013-2014 рр., поставили перед суспільством багато принципових питань, а саме як рухатися далі, яке місце і роль православних церков в очищенні суспільства, які зміни всередині українських православних церков можуть призвести події на Майдані.

Основним стрижневим питанням протестного руху, було відкладення владою підписання документу про асоціацію з ЄС (Європейський Союз). Щоб закріпити своє бачення майбутнього України в об'єднаній Європі, голови православних церков і релігійних організацій України заявили у спеціальному зверненні до українського народу про схвалення підписання документу про асоціацію з ЄС. Аргументували вони тим свою позицію, що майбутнє України обумовлене історичним корінням

– бути незалежною державою серед вільних європейських народів.

На тлі недовіри до Президента, Кабінету Міністрів, Парламенту, суддів, міліції за даними соціологічних опитувань різних установ з'ясувалося, що найвищою підтримкою користуються церкви. Так, зокрема, за дослідженнями КМІС (Київського міжнародного інституту соціології) рівень довіри до православних церков становить 68%, який свідчить, що суспільство покладає на неї великі сподівання і завдання вирішення конфлікту. Вона залишається єдиним інститутом для українців, який має позитивний образ. Однією з причин довіри до православних церков серед суспільства є очікування від них захисту від влади і допомоги. Громадяни вважають, що священнослужителі повинні захищати їх у випадку прийняття владою рішень, які будуть обмежувати їхні права. Церква може сприяти становленню миру в Україні.

Під час протестного руху православні церкви закликали до мирного врегулювання конфлікту і до діалогу як ефективного інструменту досягнення компромісу. Актуальність дослідження статті полягає в оцінці місця і ролі православних церков в напрямку вирішення протистояння на Майдані і аналізі її позицій під час протестного руху.

Дослідження позиції православних церков під час протестного руху займалися релігієзнавці, філософи, богослови. Філософи і релігієзнавці [2; 4; 6; 8; 9; 10] брали участь в круглих столах, конференціях на яких досліджували шляхи виходу з конфлікту, аналізували події на Майдані. Не менш важливе значення у вивченні проблематики статті необхідно відвести богословам [1; 5], які висловлювали безпосередню позицію православної церкви. Все ж, узагальнюючі роботи із досліджуваної проблеми відсутні.

Дослідження особливостей позицій православних церков під час протестного руху не проводилося в силу як об'єктивних і суб'єктивних причин.

Метою проведення дослідження є аналіз особливостей позиції українських православних церков у протестному русі в 2013-2014 рр.

Згідно з поставленою метою статті були сформувані завдання дослідження:

- розкрити місце і роль православних церков в протестному русі (2013-2014 рр.);
- охарактеризувати роботу круглих столів, проведених з метою визначення майбутнього церкви після Майдану і пошук шляхів вирішення суспільно-політичних проблем;
- визначити довіру до церкви як соціального інституту.

Історія українського православ'я насичена подіями, які зумовили його стан і мають вплив на майбутнє. Нові суспільно-політичні реалії, які постали після здобуття Україною незалежності, породжують для церкви нові комплекси завдань, зокрема формування концепції державно-церковних відносин, пошук шляхів ліквідації міжправославного розколу.

Визначальну роль в становленні історії українського православ'я зіграв Харківський собор, на якому було обрано предстоятеля УПЦ МП (Українська православна церква Московського патріархату), ним став Володимир (Сабодан). Обрання голови церкви відбувалися в склад-

них умовах під політичним і інформаційним тиском. У відповідь на обрання Володимира (Сабодана), в червні 1992 року частина УПЦ з Філаретом (Денисенко) об'єдналися з УАПЦ (Українська автокефальна православна церква) і утворили УПЦ КП (Українська православна церква Київського патріархату) [3, с. 15].

На сьогодні українське православ'я представлене трьома церквами: УПЦ МП, УПЦ КП, УАПЦ, які співіснують і прямо чи опосередковано конкурують за приходи, церковне майно і прихильність віруючих в Україні.

В даний час православні церкви Київського і Московського патріархатів близькі до об'єднання. На нашу думку, це пов'язано з тим, що в кожній з них сформувалося нове покоління єпископів, об'єднаних потребою часу утворити УППЦ (Українську помісну православну церкву), котрі не брали участі у конфліктах 90-х років ХХ ст. Майбутнє формування УППЦ можливе у випадку домовленостей між УПЦ МП і УПЦ КП про об'єднання церков і визнання автокефалії збоку Матері – Церкви РПЦ (Російська православна церква) та помісних православних церков.

Незадоволення соціально-економічною політикою, суспільно-політичним ладом, корупція всіх гілок влади вилитося в протестних рух в 2013-2014 рр. Його каталізатором стало призупинення Кабінетом Міністрів процесу підготовки укладання угоди про асоціацію між Україною і ЄС, аргументуючи інтересами національної безпеки України.

Ще до початку протестного руху на Майдані духовні лідери православних конфесій заявили про підтримку державного курсу на європейську інтеграцію. Недивлячись на те, що митрополит Володимир (Сабодан) підписався під євроінтеграційним зверненням, будучи у складі Всеукраїнської Ради Церков на чолі з патріархами УПЦ КП і УГКЦ (Українська греко-католицька церква) Філаретом (Денисенко) і Святославом (Шевчуком) у Брюсселі, засоби масової інформації УПЦ МП (Українська православна церква Московського патріархату) ці факти майже не розголошували [7, с. 14].

Ще складніша ситуація склалася у відношеннях УПЦ МП з РПЦ, в свою чергу остання, висловила свою позицію щодо протестного руху в Україні через півтора місяця після його початку. Так, на початку січня 2014 року Патріарх Московський Кіріл заявив, що люди повинні молитися за мир, а не стояти на барикадах. Тобто, духовний пастир РПЦ Кіріл категорично виступав проти подій на Майдані, а відтак і проти вступу України до ЄС. Знаковим є те, що у своєму виступі він не згадав ні УПЦ МП, ні її предстоятеля Володимира (Сабодана). Відтак достатньо не прості відносини склалися між УПЦ МП з РПЦ. Причина загострення відносин в протистоянні УПЦ МП – РПЦ лежить у відстоюванні митрополитом Володимиром (Сабоданом) автокефалії УПЦ і бачення майбутнього українського народу в ЄС. У той час, як Кіріл виступав і виступає не лише одним з авторів ідеї “Русского міра”, але й активним пропагандистом його ідей на теренах України [9, с. 33].

Варто відзначити, що священнослужителі УПЦ МП є громадянами України. Зважаючи на це, закиди противників церкви, що вони відстоюють інтереси іншої держави, не відповідають дійсності. Вони народилися і соціалізувалися в українському суспільстві і відстоюють

інтереси церкви, і України. Хоча звинувачення деяких представників УПЦ МП в симпатіях до сусідньої держави не є безпідставними, як приклад відстоювання митрополитами Одеським і Ізмаїльським Агафангелом (Саввін) і Донецьким і Маріупольським Іларіоном (Шукало) концепції “Русского мира”, яка належить патріарху Кірілу.

Разом із тим не було єдності щодо входження України до сім’ї європейських народів і у середовищі духовенства УПЦ МП, що, звичайно, не могло не позначитися на поглядах вірян. Схід і Південь держави, частково Центр відверто демонстрували промосковські, проросійські позиції. Власне, на це існують як об’єктивні, так і суб’єктивні причини. Але самим важливим, на нашу думку є те, що духовенство УПЦ МП (його частина) не змогло (або ж не захотіло) донести до своїх прихожан думку, про те, що непідписання угоди про європейську асоціацію стало лише приводом для виникнення протестів. Насправді протести носили антикорупційний і антиолігархічний характер. Одним із найважливіших мотивів був мотив побудови держави вільної від проросійських, прокремлівських впливів.

Після відмови підписання угоди про асоціацію з ЄС становище УПЦ МП ще більше ускладнилося. З одного боку, відмовитися від підтримки євроінтеграції незручно, з іншої сторони переходити в опозицію – невігідно, зважаючи на внутрішні суперечності – неможливо. Найкраща позиція, на наш погляд, для УПЦ МП не ускладнювати стосунків, ні з Януковичем, ні з Кірілом, зменшувати свою присутність на Майдані. З цього приводу досить влучно висловився Георгій Коваленко, прес-секретар предстоятеля УПЦ МП, що присутність церкви зумовлена потребою підтримки і допомоги віруючим і здійснення церковних обрядів [1, с.4]. Достатньо туманна відповідь Георгія Коваленка на питання про позицію церкви під час протестного руху, може свідчити лише про одне, що УПЦ МП не хотіла демонструвати свою роль на Майдані, штучно її мінімізувала, посилаючись на потреби вірян. Якщо розбіжності у середовищі УПЦ МП будуть продовжуватися, то цілком можливим є перехід проукраїнської частини кліриків та вірних до УПЦ КП. Розвиток відносин в середині церкви, а також майбутнє українського православ’я буде залежати від виборів нового митрополита УПЦ МП. Серед кандидатів на митрополічу кафедру представлені як проукраїнсько так і проросійсько налаштовані сили.

УПЦ КП – канонічно не визнана православна церква, яка виникла в 1992 році в Києві, в результаті дії частини ієрархів УПЦ МП, які наполягали на наданні УПЦ повної самостійності від РПЦ. Її предстоятелем став Мстислав (Скрипник), після смерті якого – Володимир (Романюк), третім і нині діючим патріархом Київським і всієї Русі – України є Філарет (Денисенко).

УПЦ КП позитивно сприйняла Майдан. Вона завжди позиціонувала себе як патріотична чи українська церква, яка відповідала прагненням Майдану. УПЦ КП підтримували Л. Кравчук, Л. Кучма і В. Ющенко. За даними соціологічної групи “Рейтинг”, за грудень 2013 року, третина віруючих УПЦ КП є прихильниками опозиційних партій [6, с. 30].

Можна виділити дві події, які характеризують місце і роль церкви на Майдані. Першою є, те що після побиття мітингувальників 30 листопада, УПЦ КП сховала

їх у Михайлівському Соборі. В свою чергу, Філарет, предстоятель УПЦ КП звернувся з проханням до США про допомогу в асоціації України з ЄС.

Філарет неодноразово висловлювався про те, що жорстокість “Беркута” була спрямована проти мирних громадян. В УПЦ МП таких формулювань уникали, кажучи про неприпустимість силових дій на Майдані. Мабуть, така позиція УПЦ МП відповідала позиції тодішньої влади [8, с. 13].

З самих перших днів протестного руху православні церкви були представлені на Майдані, проте їх роль не була чітко сформована. Священослужителі швидше за все виступали як громадяни України. 30 листопада після побиття студентів, УПЦ КП засудила силовий розгін Майдану. Саме з цього моменту постає оновлена церква на Майдані, яка визначилася з місцем і роллю – допомагати і підтримувати всіх, хто потребує цього, незалежно від віросповідання і соціального статусу. Протестувальники відвідували церковні намети і каплички будучи не лише вірянами.

Під час протестного руху було проведено низку круглих столів, присвячених пошуку шляхів виходу із ситуації, що склалася в державі і суспільстві, в яких брали участь представники православних церков і релігійних організацій.

Круглий стіл, який був скликаний 17 січня 2014 року, визначив що церква не може залишатися осторонь подій, які відбуваються на Майдані. Серед учасників круглого столу були присутні релігієзнавці, представники православних церков, священнослужителі і теологи. Предстоятелі православних церков неодноразово зверталися до учасників протестного руху з закликами, до діалогу і мирного вирішення конфлікту. На думку учасників круглого столу, внаслідок мирного подолання сторонами протиріч українське суспільство і церква постануть оновленими, і народиться нове покоління громадських і церковних діячів. В ході круглого столу активно обговорювався та викликав обурення факт заборони міністерством культури діяльності УГКЦ. Таку позицію міністерства культури спровокувало відправлення в УГКЦ служб під час проєвропейських та антиурядових демонстрацій, що кваліфікувалося як порушення закону про релігійні організації [5, с. 3].

Варто згадати, що це перший випадок в історії незалежної України, коли влада погрожує церкві делегалізацією. Під час СРСР церква формально була не заборонена, але майже формально не існувала, а духовенство підлягало репресіям. Факт, можливої заборони УГКЦ, об’єднав церкви в єдиному прагненні правити служби на Майдані. Підсумком круглого столу було вирішино продовжувати соціальне служіння церкви, навіть у разі можливого обмеження релігійної свободи та репресій з боку влади.

Духовенство православних церков наполягало на діалозі між владою, опозицією і протестувальниками шляхом накладення мораторію на силові дії, що забезпечило б право на свободу мирних зборів і висловлювання думок.

Православні церкви не просто закликали, а демонстрували єдність України на Майдані. Одним з прикладів слугує вихід ченців Десятинного монастиря з молитвою про мир в епіцентр протистояння, в якому вони стали між загонами міліції і протестуючими, і зверну-

лися до всіх із закликом про примирення, і по християнськи ставитися до своїх ближніх по різні сторони барикад. До них приєднувалися священники інших київських храмів і миряни.

Висновки. Останнім часом збільшується важливість та значення релігійного фактору. Це продемонстрували події на Майдані, які мали суспільно-церковний резонанс та надзвичайно інтенсифікували трансформаційні процеси в багатьох сферах українського суспільства. Сьогодні церква є не лише дзеркалом запаморочливих зрушень в житті і свідомості людей, але і одним із небагатьох консолідуючих факторів в рамках складної внутрішньосуспільної взаємодії. Церква намагається вплинути на політику, соціальну сферу, юриспруденцію, співвідносячи їх з релігійними цінностями та установками, які водночас є загальнолюдськими. Події, які відбулися на Майдані змінили не лише політичне, а й релігійне життя країни.

Православні церкви і їх віруючі активно приймали участь в тому що відбувалося на Майдані та активно висловлювали свої погляди. Аналіз позиції православних церков дозволяє говорити про те, що вони закликали опозицію і владу сісти за стіл переговорів. На Майдані, ми побачили оновлену церкву, яка не залежить від політики влади чи певних політиків, а її діяльність направлена виключно на задоволення віруючих, на захист їх інтересів, запобігання жертв в конфлікті. Підтримку в більшій або меншій мірі європейського курсу визначає її близькість до суспільства. Виступаючи, священики як громадяни України, а потім як представники православних церков, розуміли, що протестувальники вийшли на Майдан не лише з причини підтримки європейського курсу України і несхвалення позиції влади щодо цього питання, а за зміну суспільно-економічного і соціально-політичного ладу в державі.

Участь в круглих столах, давала можливість знайти шляхи виходу з нагальних проблем, які постали над державою. Православні церкви не словом, а ділом доказували, своє головне завдання – досягнення громадянського миру, і як наслідок, запобігання розколу в державі і втраті незалежності. Взяття православної церкви на себе роль третьої сторони в зустрічі влади з опозицією, ще раз доводить, що вона всіма методами намагалася, щоб суб'єкти конфлікту, досягли компромісу, і як наслідок – припинення протистояння і зупинка кризи в Україні.

Політична криза, яка охопила українське суспільство, надала церкві унікальну можливість всіх об'єднати та примирити, закликати до компромісу та знизити напругу у соціумі. Об'єднання українських православних церков, що безсумнівно має стати справою найближчого майбутнього, сприятиме подальшій консолідації української релігійної спільноти та гармонізації суспільно-політичної ситуації. Діалог між православними церквами, спрямований на об'єднання в єдину помісну православну церкву, повинен відбуватися без втручання політичних сил на основі канонічних правил.

Історики, філософи, релігієзнавці і політологи в майбутньому достойно оцінять події протестного руху в державі, а православна церква виконала свій головний обов'язок – захист і підтримка своїх вірних, і всіх тих, хто звертається до церкви за допомогою. Зрозуміло, що перед українськими православними церквами та релі-

гійними громадами сьогодні стоїть складне завдання – по-новому інтегруватися в оновлене суспільне середовище, що забезпечить їм підтримку своїх вірних, повагу – інших, розуміння з боку представників громадянського суспільства як в Україні, так і за її межами.

Список використаних джерел

1. Блаженніший святослав Шевчук Глава УГКЦ відповів Кирилу: Церква – з народом, приїжджайте на Майдан / Шевчук Святослав // Католицький оглядач. – 2014. – № 1. – С. 3-4.
2. Бондаренко В. Майдан глазами патриарха Кирилла / В. Бондаренко // Релігія в Україні. – 2014. – № 7. – С. 15-17.
3. Быченко А. Церковь остается институтом наивысшего доверия / А. Быченко // РІСУ. – 2014. – № 20. – С. 11-16.
4. Еленский В. Украинские церкви ввремя Евромайдана стали на сторону народа / В. Еленский // Послезавтра. – 2013. – № 51. – С. 3-5.
5. Кирилл (Говорун) Богословие Майдана / Кирилл (Говорун) // Киевская Русь. – 2013. – № 12. – С. 24-25.
6. Колодний А. Церква і Майдан: у Києві обґрунтували право християн на протестний рух / А. Колодний // РІСУ. – 2014. – С. 28-30.
7. Саган О. Заявления иерархов УПЦ и РПЦ с критикой Майдана / О. Саган // Аналитик. – 2014. – № 5. – С. 9-15.
8. Филипович Л. Народжена на Майдані громадянська церква в Україні / Л. Филипович // РІСУ. – 2014. – № 18. – С. 6-13.
9. Чёрноморец Ю. Группа священников УПЦ (МП) поддержала Евромайдан и составила “Заповеди мирного сопротивления” / Ю. Чёрноморец // Релігія в Україні. – 2013. – № 50 – С. 32-33.

References

1. Blazhennishiy Svyatoslav Shevchuk Glava UGKTS vidpoviv Kirily: Tserkva – z narodom, pruidzayte na Maidan / Shevshuk Svyatoslav // Katolytskyi oglyadach. – 2014. – № 1. – S. 3-4.
2. Bondarenko V. Maidan glazamy patriarksa Kirilla / V. Bondarenko // Religiya v Ukraini. – 2014. – № 7. – S. 15-17.
3. Byshenko A. Tserkov ostaetsya institutom naivyssego doveria / A. Bychenko // RISU. – 2014. – № 20. – S. 11-16.
4. Elenskiy V. Ukrainyski tserkvy vo vremya Evromaydana stali na storonu naroda / V. Elenskiy // Poslezavtra. – 2013. – № 51. – S. 3-5.
5. Kirill (Govorun) Bogoslovye Maydana / Kirill (Govorun) // Kievskaya Rus. – 2013. – № 12. – S. 24-25.
6. Kolodnyi A. Tserkva i Maidan: u Kyevi obgruntuvaly pravo khystian na protestnyi ruch / A. Kolodnyi // RISU. – 2014. – S. 28-30.
7. Sagan O. Zayavleniya ierarkhov UPTS i RPTS s kritikoy Maydana / O. Sagan // Analitik. – 2014. – № 5. – S. 9-15.
8. Filipovych L. Narodzhena na Maidani gromadyanska tserkva v Ukraini / L. Filipovych // RISU. – 2014. – № 18. – S. 6-13.
9. Chernomorets Yu. Gruppy svyashchennikov UPTS (MP) podderzhala Evromaidan i sostavila “Zapovedi mirnogo soprotevleniya” / Yu. Chernomorets // Religia v Ukraini. – 2013. – № 50. – S. 32-33.

Linnik Yu. V., postgraduate, Rivne State Humanitarian University (Ukraine, Rivne), future.of.ukraine87@gmail.com

Features opinions of Ukrainian orthodox churches in protest movement (2013-2014 years)

This article is devoted to the peculiarities of the position of the Ukrainian Orthodox Church of the protest movement in 2013-2014 years in Ukraine. The article is attempt study of the religious factor in the protest movement. Much attention is paid to the round table, which dealt with issues of place and role of the Orthodox Church in the Maidan, it will act provided construction update society based on Christian values. The main task the article is to analyze the position of the Orthodox Church during the events on the Maidan in 2013-2014 years. The main methods of research articles were monitoring the course of the protest movement, mass – media analysis, digital resources for the research topic. Study positions Orthodox churches can talk about what it called the opposition and government to the negotiating table. Taking the Orthodox Church on the role of third sides in meeting the authorities and opposition once again proves that it is by all means tried to subjects conflict reached a compromise, and as a result – stopping confrontation and stop the crisis in Ukraine. Association of Ukrainian Orthodox Churches has undoubtedly become a thing of the near future, will contribute to further consolidation of Ukrainian religious community and harmonization of socio-political situation. Dialogue between the Orthodox churches, aimed to unite into a single Orthodox Church should take place without the intervention of political forces based on canonical rules. The Ukrainian Orthodox churches and religious communities today is a difficult task – to – integrate into a new updated social environment that will provide them with the support of their faithful, respect – others, understanding of the civil society in Ukraine and abroad.

Keywords: church, orthodox, state, Maidan, protest movement.

Линник Ю. В., аспірант, Ровенський державний гуманітарний університет (Україна, Ровно), future.of.ukraine87@gmail.com

Особенности позиции украинских православных церквей в протестном движении (2013-2014 гг.)

Рассмотрены особенности позиции украинских православных церквей в протестном движении в 2013-2014 гг. в Украине. Статья является попыткой исследования религиозного фактора во время протестного движения. Большое внимание уделяется круглым столам, в которых рассматривались вопросы места и роли православной церкви на Майдане, как она будет действовать в условиях построения обновленного общества, основанного на христианских ценностях. Основной задачей статьи является анализ позиций православных церквей во время событий на майдане в 2013-2014 гг. Главными методами исследования статьи стали наблюдения за ходом протестного движения, анализ СМИ, электронных ресурсов по теме исследования. Изучение позиции православных церквей позволяет говорить о том, что они призвали оппозицию и власть сесть за стол переговоров. Взятие православной церкви на себя роль третьей стороны во встрече власти с оппозицией, еще раз доказывает, что она всеми методами пыталась, чтобы субъекты конфликта, достигли компромисса, и как следствие – прекращение противостояния и остановка кризиса в Украине. Объединение украинских православных церквей должно стать делом ближайшего будущего, будет способствовать дальнейшей консолидации украинского религиозного сообщества и гармонизации общественно-политической ситуации. Диалог между православными церквями, направленный на объединение в единую поместную православную церковь, должен произойти без вмешательства политических сил на основе канонических правил. Перед украинскими православными церквями и религиозными общинами сегодня стоит сложная задача – по-новому интегрироваться в обновленную общественную среду, что обеспечит им поддержку своих верных, уважение – других, понимание со стороны представителей гражданского общества, как в Украине, так и за ее пределами.

Ключевые слова: церковь, православие, государство, Майдан, протестное движение.

* * *

УДК 94 (477)

Пекарчук В. М.

кандидат історичних наук, доцент,
заступник начальника кафедри теорії
та історії держави і права, Луганський державний
університет внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка
(Україна, Луганськ), vladimirprkrk@ Rambler.ru

ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЯ ВІДРОДЖЕННЯ І РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ ЕТНОМЕНШИН У ПАРАДИГМАХ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 1990-2000-Х РОКІВ

На основі архівних, статистичних матеріалів, аналітичних матеріалів, аналітичних напрацювань попередників розглянуто місце роль у офіційному політико-правовому дискурсі 1990-2000-х років проблеми відродження і розвитку культури етноменшин. Наукова література яка включає проблеми участі органів державної влади у культурному відродженні етноменшин лише почасти розглядає проблему напрямків, принципів, характеру державно-політичних рішень, формату участі їх у виробленні концептуальних основ державної культурно-мистецької політики. Важливість окресленої проблеми зумовлюється, перш за все, необхідністю мати чітке уявлення про механізми розв'язування незалежною державою проблеми міжетнічних стосунків. З'ясовано основні принципи її підходи до формування політико-правових підвалин культурно-мистецької політики. Враховувався фактор наступності та перспективності у державно-політичній діяльності. Значна увага приділена діючій протягом 1990-2000-х років моделі державної культурно-мистецької політики (мозаїці підходів до формування законодавчої бази, фінансування, створення структур по роботі з національно-культурними товариствами, шляхами реалізації політичних настанов).

Вперше в історіографії на основі специфічного методологічного інструментарію проаналізовано відповідність політико-правових документів стратегічним цілям – визнання поліетнічного характеру українського суспільства, розбудови соціокультурного середовища, духовного розвитку етноменшин. Особлива увага приділена з'ясуванню проблеми суспільно-політичної участі етноменшин, закріплення принципів збереження етнічного простору. Підкреслено, що реалізувати положення державної культурно-мистецької політики перешило низка факторів як суб'єктивного так і об'єктивного характеру. Значне місце в статті знайшли сюжети присвячені з'ясуванню особливостей закріплення статусу етнокультурних товариств етносів України. З'ясовані основні причини інертного ставлення органів влади до справи удосконалення етнічного культурно-мистецького законодавства, відповідно створення передумов для захисту індивідуальних і колективних прав етноменшин у сфері культури.

Ключові слова: етнічні меншини, держава, етнонаціональна політика, влада, закон, суспільно-політичне життя.

Духовно-культурне відродження етноменшин відбувалося в річищі реалізації завдань культурно-мистецької політики незалежної держави. Після 1991 р. культурно-мистецька політика вибудовувалася на інших, ніж у радянський час принципах. На принципі її реалізації впливало кілька чинників. По-перше, державність, реальний суверенітет, який дозволяв забезпечити свободу творчості; матеріально-фінансова підтримка справжніх талантів, творців національно-культурної духовності; активний розвиток нової інфраструктури культурної сфери відповідно до умов ринкової економіки. По-друге – відмова від політики тотального диктату держави у сфері культури. По-третє – складні трансформаційні процеси в усіх сферах українського суспільства, в тому числі в культурі яка впливала на світоглядну й ідеологічну трансформацію, на згуртування суспільства, виховання національної свідомості, на формування модерної політичної, а не суто етнічної української нації, з сучасною, європейською культурою, необхідною для національної самоідентифікації. По-четверте – реформування системи управління галузю культури, створення механізму правової регламентації втручання держави у культурні процеси, формування правової та економічної бази для діяльності недержавних культурних інституцій, розвиток ринкових структур у багатьох секторах культури [1, с. 129].

На сьогоднішній день ця важлива проблематика в Україні перебуває на стадії початкового висвітлення. Мета і завдання даної розвідки полягають у показі, узагальненні проблем культурної самоідентифікації. Деякі аспекти цієї проблеми одержали фрагментарне висвітлення в роботах В. Наулка, Я. Калакури, О. Курінного, М. Панчука, В. Котигоренка, Д. Табачника, Г. Москаля, В. Вороніна, Р. Чілачави, Т. Пилипенко. Вони здебільшого присвячені етнонаціональній структурі українського суспільства, сучасному стану етноменшин, політиці в галузі культури, особливостям процесів етнічного відродження. Особливе значення мала розробка українськими вченими концептуальних підходів до аналізу в цілому етнокультури як саморегульованої системи, сфери реалізації людських цінностей, теорії етносу тощо.

Реалізація культурно-мистецької політики відбувалась на засадах:

– прозорості і публічності (відповідні рішення та проекти рішень органів місцевого самоврядування оприлюднюються в засобах масової інформації);

– демократичності (залучення суб'єктів діяльності у сфері культури до розробки, здійснення та контролю за реалізацією державної культурної політики);

– деідеологізації і толерантності (формування культурної політики на плюралістичних засадах, які відображають загальносуспільні цінності, закріплені в Конституції України; неприпустимість дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, за політичними, релігійними та іншими переконаннями, статтю, етнічним походженням, соціальним та майновим станом, місцем проживання, за мовними та іншими ознаками);

– системності та ефективності (реалізація культурної політики здійснюється в руслі загальної державної політики, спираючись на факторний аналіз проблем галузі і на ресурсний метод планування комплексу інструментів, механізмів, програм, заходів, здатних своєчасно й